

EDİRNE'YE HAS BİR EL SANATI OLARAK SÜPÜRGEÇİLİK VE SÜPÜRGEÇİLİKTE KULLANILAN TERİMLER

*Rifat GÜRGENDERELİ**

ÖZET

Önceleri günlük hayatta önemli bir temizlik aracı olarak kullanılan Edirne el yapımı süpürgeleri, bugün teknolojinin ilerlemesiyle gerçek işlevini kaybederek Edirne kültürünü tanıtan bir el sanatı ve hediyelik ürün haline gelmiştir.

Çalışmada; tarihi süreç içinde süpürmek fiili ve süpürge kelimesinin yapısı ele alınmış ve halk dili bağlamında ifade edilmiştir. Edirne süpürgeçiliğinde kullanılan süpürgeçilik terimleri, üretim ve kullanım alanlarına göre sınıflandırılmış ve incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Süpürgeçilik, halk dili, Edirne süpürgesi, el sanatı, süpürge terimleri.

THE MAKING OF BROOMS AS A HANDICRAFT UNIQUE TO EDİRNE AND THE TERMS USED IN THE MAKING OF BROOMS

ABSTRACT

Edirne hand-made broom, which was formerly used in the Edirne daily life as an important cleaning tool, has presently lost its function due to the technological advances, and has become a handicraft and a souvenir advertising Edirne culture.

This article argues the verb “to sweep” in the historical process and the noun “a broom/besom” in terms of its word structure, and expresses them within

*Yrd.Doç.Dr., T.rakya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, rgurgen@trakya.edu.tr

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

the concept of vernacular language. Besides, the broom terms used in making brooms in Edirne have been classified and studied according to their production and utilization fields.

Key Words: The making of broom, vernacular language, Edirne broom, handicraft, broom terms.

0. Giriş

Süpürge otundan yapılan ve geçmiş dönemlerin önemli temizlik araçlarından olan el yapımı tel süpürgeler, teknolojik gelişmelerin etkisiyle günlük hayatta kullanımdan düşerken özellikle Edirne ve çevresinde yeni bir nitelik kazanmış ve Edirne'ye has, ilin kültürünü tanıtan bir hediyelik eşya şekline dönüşmüştür. Bu sebeple süpürge yapımı; deneyim, beceri ve ustalık gerektiren bir zanaat iken temizlik amacıyla kullanımının yanında bugün, Edirne kültürünü tanıttıcı bir el sanatı olarak da karşımıza çıkar.

Günümüzde geleneksel Türk el sanatlarının içinde önemli bir yeri olan süpürgecilik, bölgede otantik özelliklerini koruyarak devam edegelen bir el sanatıdır. Kökeni oldukça eski bir tarihe dayanan süpürgecilik, özellikle Balkanlardan göç eden Türkler tarafından Anadolu'nun çeşitli yerlerine de taşınmıştır.

Edirne bölgesinin toprakları, kaliteli süpürge bitkisinin yetişmesine uygundur. Edirne, süpürgecinin ve süpürgecilerin merkezi konumundadır. 1950'li yıllarda 360 kadar süpürge atölyesinin bulunduğu ve bazı atölyelerde 25-30 kişinin çalıştığı bilinmektedir (Günalan, 2003: 24). Ancak son dönemlerde bu işten para kazanma imkânları azaldıkça süpürge ustalarının sayısı da azalmış, bu işi meslek olarak yapabilecek gençler başka iş kollarına yönelmişlerdir.

Çalışmamızın ana konusunu, Edirne'de süpürgecilik mesleğini yapan kişiler tarafından kullanılan süpürgecilikle ilgili terimler oluşturmaktadır. Bununla birlikte süpürgeyle ilgili anlamlar ve yan anlamlar da günümüz Türkçesi ve tarihî süreç içindeki yapılarıyla ele alınıp incelenecektir.

Süpürge adının yapısına bakacak olursak; *süpür-* fiilinden, hareketi yapanı, olanı veya yapılan nesnelere karşılaman isimler yapan bir ek olan *-ge* ile türetilmiş bir ad olduğunu görürüz (Ergin, 1998: 189). *Süpür-* fiilinin üzerine farklı yapım ekleri getirilerek temizlikle ilgili pek çok kelimenin türetilmiş olduğunu da biliyoruz. Nitekim Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük'ünde süpürme ile ilgili olarak;

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

süprüntü, süprüntücü, süprüntülük, süpürge, süpürgeci, süpürge çalısı, süpürge darısı, süpürgelik, süpürge otu, süpürme, süpürmek, süpürtme, süpürtmek, süpürülme, süpürülmek/süprülmek, süpürüş olmak üzere 16 madde başı kelime bulunmaktadır (Türkçe Sözlük, 2005: 1829).

Süpürge kelimesinin, anlam değişikliğine uğrayarak deyimlerimizde de kullanıldığına tanık olmaktadır. Örneğin “çok gezen ya da kötü yola düşmüş kadın” anlamında *sokak süpürgesi*, “dayak” anlamında *süpürge sapı*, “biri için çok çalışmak, emek vermek” anlamında *saçını süpürge etmek* deyimlerimiz vardır. Yine Derleme Sözlüğü’ndeki bir veriye göre Bursa ve çevresinde “kocanın nikâhsız ikinci eşine” de *süpürgelik* dendiğini öğreniyoruz (DS-X: 3717).

Türkçenin tarihî dönemlerine ait eserlerde de *süpür-* fiili ile ilgili pek çok örneğe rastlamaktayız.

Dîvânu Lugati’t-Türk’te *süprük, süprül-, süprüdi, süpür-, süpürgü* şekilleri karşımıza çıkmaktadır (DLT Dizini, 1972: 109). Harezmi Türkçesinde *süpürke*, Çağatay Türkçesinde *süpürül-* ve *süpürgü* şekilleriyle kullanılmaktadır (Clauson, 1972: 791, 792).

Kıpçak dönemi eserlerindeki söz varlığına dayanan Kıpçak Türkçesi Sözlüğü’nde de *süpür-, süprül-, süpür-, süpürge, süpürgen, süpürücü, sibürki, sipirge, sipirgi, süpürge* kelimeleri yer almaktadır (Toparlı vd., 2003: 245).

Aşağıda verdiğimiz iki alıntıdan birincisinde on iki yaşında “mescid süpürmek”ten bahsedilirken, Kıpçak Türkçesinin edebî ürünlerinden *Gülistan Tercümesi*’nden alınan ikincisinde ise söz konusu fiil güzel bir mesel/atasözü içinde kullanılmaktadır:

“*On eki yaşasa mescid süpürüp çerâg yakar erdiler.*” (Rabguzi, Kısasü'l-Enbiyâ; Ata, 1997-I: 256)

“*Ya mahdûm işitmediñ mi kim meselde ayturlar, dostlar ivin süpürgil dağı düşmen işikin kakmagıl*” (Seyf-i Sarayî, *Gülistan Tercümesi*; Karamanlıoğlu, 1989: 56)

Osmanlı döneminin önemli sözlükleri içinde yer alan *Lehçe-i Osmânî*’de; *süprüntü, süprüntücü, süprüntülük, süpürge, süpürmek, süpürücü* kelimeleri yer almaktadır. Eserde *süpürge* maddesinin altında “*hasır süpürgesi, zurna süpürgesi, tavan süpürgesi, saplı hasır süpürgesi, meydan süpürgesi, sapı çalı süpürgesi*” gibi süpürge çeşitlerinin adlarına da yer verilmiştir (Toparlı, 2000: 355). Sözlükte geçen ve “keçiboynuzu” anlamına

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

gelen “mide süpürgesi”, kelimenin anlam değişikliğini göstermesi açısından güzel bir örnektir (Toparlı, 2000: 355).

Süpürge, divan şiirinde de deyim anlamıyla şöyle kullanılmaktadır:

Erlere etme pencerelerden alış veriş

Dadına gâhi yardım edip sen de gör ki iş

Yağ bağlasın yüreği nenenin karış karış

Tek otur küçükten evde oturmaklığa alış

Olma sokak süpürgesi kadın kadıncık ol (Vasıf,Tahmis; Beyzadeoğlu vd., 2004: 196)

Redhouse'ta, *süpürge* kelimesinin karşılığında “süpürge, süpürge otu, süpürge yapmak için kullanılan Türk darı sapları” anlamları sıralandıktan sonra, “*el, ocak, tavan, çalı, çuka, hasır-halı, sokak ve meydan süpürgesi*” gibi süpürgelerinin anlamları açıklamıştır (Redhouse,1996: 1086).

Çağdaş Türk lehçelerine baktığımızda da, *süpür-* fiili ile *süpürge* adının birtakım ses ve ek değişiklikleri kullanıldığını görülür. Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü'nden aldığımız şu veriler, bize bu konuda yeterli fikri vermektedir:

Fiil olarak

Az. *süpürmāk*

Kır. *şıpırū*

Özb. *süpürmāk*

Tat. *sibirü*

Başk. *hipiriv*

Türkm. *süpürmek*

Uyg. *süpürmāk*

Kaz. *sıpuruv*

(Ercilasun vd. 1991: 802-803)

İsim olarak

Az. *süpürgä*

Kır. *şıpırğı*

Özb. *süpürgi*

Tat. *sibirki*

Başk. *hipirtki*

Türkm. *sübse*

Uyg. *süpürgä*

Kaz. *sıpurğış*

Ağızlarda da süpürge ve süpürgecin çeşitlerini ifade eden farklı kullanım şekillerine rastlamaktayız: *Bardıç* (Sarıkamış-Kars), *çagğı* (Sivas), *çalağı* (Yıldızeli-Sivas), *çalar* (Zellice Sarıkamış-Kars), *çalğıç* (Konya-Samsun), *çalıntı* (Adana), *çalkıç* (Belenkeşli Mersin-İçel), *çirtük* (Van), *çonduk* (Konya), *çörtük* (Morcalı Karaman-Konya), *gezi* (Erzurum), *göse* (Karakoca Biga-Çanakkale), *hecit* (Kaş-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

Antalya), *kaza* (Niğde), *kazağı* (Develi-Kayseri), *püsürge* (Aydın), *söngö* (Gönen-Isparta, Kütahya, Avara Niksar-Tokat, Tavşancıl Gebze-Kocaeli, Akşehir-Konya, Ula-Muğla), *zubuk* (Boyabat-Sinop) (Engin, 1998: 529)

Buraya kadar, *süpür-* ve *süpürge* kelimelerinin yapısı ve tarihî metinlerdeki kullanımları ile günümüz Türk lehçelerinde ve ağızlardaki şekillerini göstermeye çalıştık.

Bu çalışmada Edirne'ye özgü bir meslek olarak süpürgecilikte kullanılan terimler üzerinde durulacak ve derlenen malzeme belli ölçütlere dayalı olarak tasnif edilecektir. Belli bir yöreye ve belli bir meslek koluna ait dil malzemesi söz konusu olduğuna göre, meseleye toplum dil bilimi açısından bakmak da yararlı olacaktır.

“*Dil olgularıyla toplumsal olgular arasındaki ilişkileri, bunların birbirini etkilemesini, birbirinin değişkeni olarak ortaya çıkmasını, bir başka deyişle bu iki tür olgu arasındaki eşdeğişirliği inceleyen karma dal*” olarak tanımlanan (Vardar, 2002: 196) *toplum dil bilimi*, hem konuşucunun hem de dinleyicinin toplumsal konumuyla bildirişim durumlarını, söylem çeşitlerini ele alır, hatta eşdeğişirliğin yanı sıra dilsel ve toplumsal yapılar arasındaki neden-sonuç ilişkisini saptamaya çalışır (Vardar: 2002: 196).

Toplum dil bilimi, belirli bir topluluk içindeki toplumsal rollerin sürdürülüp korunmasında dilin işlevini araştırır. Toplumsal bakımdan anlamlı bir dizi dil biçimi ortaya koyan lehçe ve ağızlar, konuşucularının toplumdaki konumunun, sosyal hayatına ilişkin bazı özelliklerinin anlaşılmasını sağlar.

Dil toplulukları içinde, çeşitli dilsel türler bulunmaktadır. Bunlar Dittmar'ın sınıflandırmasına dayanılarak dörde ayrılabilir:

- a. Ölçünlü türler,
- b. Bölgesel türler (diyalektler),
- c. Toplumsal türler (sosyolektler),
- d. İşlevsel türler (İmer, 1990: 44).

Bu dil türlerinden bölgesel türler, genellikle bölgesel kullanımlar olarak incelenmektedir.

Bu türler, aynı ölçünlü dilin birleştirdiği kullanımlar olmaktadır. Doğu Anadolu ağızları, Orta Anadolu ağızları vb. ölçünlü Türkçe içindeki bölgesel kullanımlardır (İmer, 1990: 47). Bölgesel

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

kullanımların kimi kez ölçünlü dile yükseldiği, kimi kez de yok olduğu görülebilir (İmer, 1990: 49).

Türkçe Sözlük'te ölçünlü Türkçeye ait yüz bin civarında kelime olmasına rağmen, Türkiye Türkçesi ağızlarında bu sayının çok üstünde söz varlığının bulunduğu konunun uzmanlarının malumudur.

Biz buradan yola çıkarak ölçünlü Türkçede yer almayan, ancak Türkçenin bölgesel türlerinden biri olan Edirne ağzında kullanılan ve günümüzde kültürel bir sembol hâline dönüşmüş "süpürgeciliğin" gerek üretim gerekse kullanımla ilgili söz varlığını derledik. Bu bölgesel söz varlığının ihtiyaçlar doğrultusunda ölçünlü dile aktarılması da söz konusu olabilecekse de, esas itibarıyla belli bir meslek grubunca kullanılan bu yerel söz varlığının derlenip kayıt altına alınmış olması esastır.

Edirne'ye has bir el sanatı olan süpürgecilikle ilgili terimler incelendiğinde, bu terimlerin Bernstein'in 1959 yılında yayımladığı "Halk dili, dilsel biçimi belirleyen bazı toplumbilimsel belirtiler" adlı eserinde ele aldığı halk dili özelliklerini taşıdığı görülür (İmer, 1990: 22).

Mesela; *başı bağlı, tak tak, hurda* gibi örnekler, halk dilinde simgesel kullanımın genelleşmemiş olduğuna tanık olarak gösterilir. Bu anlamda, sıfat ve zarfların durağan ve sınırlı kullanımına örnek olarak, Edirne yöresinden derlediğimiz süpürge çeşitlerini verebiliriz: *çatal süpürge, battal süpürge-kazık süpürge-sırık süpürge, fırça süpürge, aynalı süpürge*. Yukarıdaki örneklerde yer alan sıfatların *süpürge* ismi ile kullanımı aynı zamanda genelleşmemiş simgesel kullanım için de örnek teşkil ettiği görülür.

Süpürge ile ilgili olarak alan araştırması neticesinde kullanılan terimler tarafımızdan derlenmiş, aşağıdaki biçimde tasnif edilmiştir:

1. Bitki Durumundayken Kullanılan Terimler

fırda: Süpürgenin tek tek teline verilen ad (f- < h- < Far. **hurde** "ufak, değersiz şey, kırıntı"). krş. hurda, urda

hurda: bk. fırda (< Far. **hurde** "ufak, değersiz şey, kırıntı"). krş. fırda, urda

işlik: Süpürge tellerinin ince ve düzgün olan kısımlarına verilen ad (-ş- < -ç- < içlik).

ot: Süpürge bitkisine verilen ad.

süpürge teli: Süpürge bitkisinin dalları.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

tepelik (tepe): İçliğe göre daha uzun, düzgün olan süpürge telleri.

urda: bk. hurda (Ø- < h- < Far. **hurde** “ufak, değersiz şey, kırıntı”)¹. krş. firda, hurda

zāre: İçlik üstünü kaplayan süpürge kalın telleri. Zāre, yapım esnasında bıçakla yarılarak inceltilir (< Ar. **zihāre** “elbisenin dış yüzü, dış tarafı”).

2. Üretim Esnasında Kullanılan Terimler

başı bağı: Dikiciye dikilmek üzere gelen süpürgeye verilen ad.

deste: İçlik ve zārenin bir araya getirilmiş şekli, süpürge bağı. Deste yapma işi el kararı ile yapılır ve ustalık gerektirir (< Far. **deste** “demet, tutam, takım; kabza, tutacak yer”)

ğabze: Süpürge sapına verilen ad (< Ar. **qabza** “tutacak, tutamak yeri, sap”) krş. koçan

koçan: bk. ğabze

kükürt fırını: Süpürge bitkisinin beyazlatma işleminin yapıldığı fırın.

kükürt yakmak: Süpürge bitkisinin beyazlatılması işlemi.

3. Süpürgeyi Yapan Usta ile İlgili Terimler

ayıklayıcı: Kükürt fırınından çıkan süpürgeleri ayıran kişi. krş. zāreci

bağlayıcı: Tepeyi yapan ve metal tel ile bağlayan, süpürgeyi dikişe hazır hâle getiren kişi. krş. tepeci

dikici: Tepesi bağlanmış ve tel ile sarılmış süpürgeyi, süpürge tellerinin dağılmaması için diken kişi.

mejdancı: Tamamlanmış süpürgeleri istifleyen, süpürge yapımı sırasında ayak işlerini yapan kişi (< Ar. **mejdān** “geniş, açık, düz yer, alan”).

sarıcı: Süpürgeyi zāre, içlik şeklinde deste hâline getiren kişi. krş. taslağçı

taslağçı: bk. sarıcı

¹ Bilindiği gibi, kelime başında h- düşmesi, Rumeli ağızlarının karakteristik bir özelliğidir.

tepeci: bk. bağlayıcı

zāreci: bk. ayıklayıcı (< Ar. **zihāre** “elbisenin dış yüzü, dış tarafı”+ T. +ci eki).

4. Süpürge Yapımında Kullanılan Araç-Gereçler ile İlgili Terimler

ayakcağ: Bağlayıcının kullandığı tezgâh.

çatal bizi: Telleri süpürgeye bağlamak için bağlayıcının kullandığı bir çivi çeşidi.

deste bıçak: Deste yapımında kullanılan bıçağa verilen ad. krş. kancalı bıçak, süpürge bıçağı

deste ipi: Desteleri bağlamak için kullanılan pamuklu ip, sarıcı tarafından kullanılır.

kabara: Başlı, pullu çivi. Hediyelik süpürgelerin baş kısmında bulunur.

kancalı bıçak: bk. destе bıçak. krş. süpürge bıçağı

kefāne: Dikişçinin avucundaki deri parçası (İplik vasıtasıyla parmaklara sabitlenir ve avuç içinde bir çeşit yüksük vazifesi görür. < Ar. **keff-ne** “biz, çuvaldız gibi benzeri şeyleri kullanırken ele geçirilen demirli kayış”).

kolon: Dikişçinin diktiği süpürge üzerindeki ip sırasına verilen ad. Her sıra bir kolon olarak adlandırılır. Süpürgenin kalitesine göre üç, dört, beş kolon dikilir. (< Fr. colonne)

menebe: Süpürgenin sapından aşağıya doğru iki yüzündeki süpürge tellerini sıkıştırarak dikişi kolaylaştıran tahtadan yapılan alet. Sıkıştırdıktan sonra tokmakla vurularak süpürge düzeltilir (-b- < -n- < mengene < Yun.).

süpürge bıçağı: bk. destе bıçak, kancalı bıçak

süpürge yalağı: Süpürgeyi yumuşatmak amacıyla içine konulan su yalağı.

şip: Kolonların hizasının düzgün olması amacıyla kullanılan çivi. (< Far. **şib** “iniş, çatal yol, boynuz gibi çatal şey”)

tahtağ: Bağlayıcının tezgâhında üzengiye benzeyen ayağa takılan, süpürgeyi tel ile bağlarken sıkmaya yarayan alet.

tel çıkırık: Süpürgeye teli bağlamak amacıyla kullanılan makara sistemi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

toķmak: Süpürge'nin yapımı sırasında süpürgeye vurarak düzgün bir şekilde girmesini sağlayan tahtadan yapılmış alet.

zincir: Bağlayıcının koltuğuna sabitlenerek taktakın gerginliğini sağlar (< Far. zencir).

5. Süpürge Çeşitleriyle İlgili Terimler

aynalı süpürge: Hediyeelik, kız çeyizi için özel hazırlanan süpürge.

battal süpürge: Koçanları daha büyük olan ve üzerine sırk sopa geçirilerek kullanılan süpürge. krş. kazık

çatal süpürge: Klasik şekilde evlerde kullanılan süpürge.

çöpçü süpürge: Çalı süpürgesine benzeyen ve klasik süpürgeye göre daha hafif ve daha küçük olan süpürge.

kazık süpürge: bk. battal süpürge, krş. sırk süpürge

fırça süpürge: Daha çok toz almaya yarayan en küçük süpürge çeşidi.

sırk süpürge: bk. battal süpürge, kazık süpürge

tahtabaş süpürge: Koçan kısmına tahta konularak 8-10 boğum telle sarılarak koçan kısmı uzatılmış olan süpürge.

Sonuç

Her dil nesnelere, devinimleri adlandırırken onları kendine özgü biçimde algılar, kimi zaman belli kavramlara bağlar (Aksan, 1998: 31). Süpürgecilikte kullanılan bu adlandırmaları tespit etmemizdeki bir diğer amaç da halkın zengin kültürünün dile yansıma biçimlerini gözler önüne sermektir.

Bu çalışmada, önce süpürge kelimesinin tarihi süreç içinde ve günümüzdeki kullanım şekilleri ele alınmış, ardından Edirne'nin tarihî kültürü içinde el sanatı olma özelliği taşıyan süpürgecilikte kullanılan ve Türkçenin ölçünlü sözlüğünde bulunmayan ya da farklı anlamlarda yer alan kelimeler derlenmiştir. Ayrıca, süpürgecilik terimleri üretim ve kullanım alanlarına göre beş başlık altında incelenmiştir. Beş başlık altında topladığımız süpürgecilik mesleğine ait terimler; 8'i bitki durumunda verilen, 6'sı üretim esnasında kullanılan, 8'i süpürgeyi yapan usta ile ilgili, 16'sı süpürge yapımında kullanılan araç-gereçlerle ilgili ve 8'i de süpürge çeşitleriyle ilgili olmak üzere toplam 46 terimden oluşmaktadır.

Hurda, deste gibi Farsça; *zâre, zâreci, meydancı, kefâne* gibi Arapça, *kolon* gibi Fransızca ve *mengebe* gibi Yunancadan

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*

geçmiş terimler bulunmakla beraber, söz konusu terimlerin büyük çoğunluğu Türkçedir ve Türkçenin ek ve söz dizimi imkânlarıyla yapılmıştır: *işlik, ayakçak, çatal bizi, süpürge yalağı, taktak, tahtabaş süpürge...*vb.

Hâlen Edirne ağzında yaşayan, ancak süpürgecilikle geçinen insanların sayısının günden güne azalması sebebiyle kaybolmaya yüz tutan süpürgecilikle ilgili bu terimlerin derlenmesi, onları yok olmaktan kurtardığı gibi, dilimizin adlandırma gücünü göstermesi bakımından da yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKSAN, Doğan (1998). *Anlambilim*, Ankara: Engin Yayınevi.
- ATA, Aysu (1997). *Rabguzi, Kısasü'l-Enbiyâ*, I. C, Ankara: TDK Yay.
- BEYZADEOĞLU, S. -GÜRGENDERELİ, M.- GÜNAY, F. (2004). *Edirneli Ahmed Bâdî (Armağan)*, Harvard University.
- CLAUSON, Gerard (1972). *An Etymological Dictionary Pre-Thirteenth-Century Turkish*, London: Oxford Üniversty Press.
- Derleme Sözlüğü* (1993), X. C, Ankara: TDK Yay.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1982). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Divanü Lugat-it-Türk Dizini* (1972). Ankara: TDK Yay.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican vd. (1991). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- ERGİN, Muharrem (1998). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Yay.
- GÜNALAN, Behiç (2003). "Süpürgecinin Anayurdu Edirne", *Edirne*, Sayı: 11, Edirne Valiliği Yay., s. 24-25.
- İMER, Kamile (1990). *Dil ve Toplum*, Ankara: Gündoğan Yay.
- ENGİN, İsmail (1998). "Edirne'de Süpürgecilik, Meyve Sabunculuğu ve Yapım Teknikleri", Emin Nedret İşli-M. Sabri Koz, *Edirne: Serhattaki Payitaht*, İstanbul: YKY, s. 529-541.
- KARAMANLIOĞLU, A. Fehmi (1989). *Seyf-i Sarâyî, Gülistan Tercümesi*, Ankara: TDK Yay.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009

-
- REDHOUSE, James W. (1996). *A Turkish And English Lexicon*, Beirut.
- TOPARLI, Recep (2000). *Ahmet Vefik Paşa, Lehçe-i Osmânî*, Ankara: TDK. Yay.
- TOPARLI, Recep- VURAL, Hanefi- KARAATLI, Recep (2003). *Kıpçak Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: TDK Yay.
- Türkçe Sözlük* (2005). Ankara: TDK Yay.
- VARDAR, Berke (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Multilingual Yay.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/8 Fall 2009*